LISTEK.

Soterija.

(Po nemškem izvirniku. — Povest iz časov preganjanja kristjanov).
(Dalje.)

„Pri Herkulu!“ zakliče Maksimin s surovim nasmehom, „ti se pa strašno trudiš, da bi državna blagajna ne izpukala zlatih peres te neumne goske. Seveda, junaška smrt njenih bratov in tvoja prošnja ji dajo pravico do cesarske milosti. Hočem ji zato dati mesec dni v premislek. Če je tvoj sin ravno tako srečen snubač kot hraber vojščak, potem je to več kot zadosti, da premaga to malo težkočo.

Na dano znamenje vstopi služeči ključar in Maksimin mu zapove, da spremi senatorja Avrelija Sempronija do jetnišnice in takoj izpusti Soterijo. Sempronij poljubi poln hvaležnosti vladarju roko in hiti s komornikom iz palače. Kako srečen je bil, da je dosegel vsaj to preložitev!

Ko prideta do ječe, jima da jetničar pretresujoči odgovor: Cesarjeva zapoved prihaja prepozno; Soterijo so odvedli že pred pol ure na morišče.

Senator misli, da mu pod nogami zmanjkuje zemlje. Puleč si lase strmi obupno pred-se.

„Prepozno?“ je vzdihnil, „prepozno? — In kje jo bodo . . .?“

„Jaz sem slišal, da pri tretjem miljskem kamenu Apijske ceste za nagrobnimi spomeniki Kornelijev“, odgovori jetničar. „Kdor bi imel dobrega dirjalca“, pripomni, „prišel bi še ob pravem času, ker je predpriprave vendar treba precej časa.“

Sempronij zadnjih besed ni bil več slišal, ampak je odtekel, ne da bi se poslovil od cesarskega komornika.

V bližini cirka maksima je oddajal podjetnik vozove v najem. Sempronij je obljubil dvojno plačilo, če pride še o pravem času do svojega cilja, in šlo je kot blisk mimo Karakalovih toplih studencev na Apijsko cesto. Voznik je priganjal z besedo in bičem konje k najvišji naglici, pa Semproniju so tekli še prepočasi.

Po četrturni vožnji se je vzdignil pot navkreber, tako, da se je mogla od daleč naprej videti cesta.

Sempronij je zagledal v daljavi gručo ljudi, kočijaž poleg njega pa s svojim bistrejšim očesom po orožju in opravi spoznal vojake; to je bila brez dvoma množica, ki je imela izvršiti umor.

Senatorju so polzele solze veselja po obrazu; torej je prišel še o pravem času! Soterija je rešena.

Toda kmalu pripomni kočijaž, da gruča najbrž ne gre naprej, ampak nasprotno, da se pomika sem proti mestu. Sempronija izpreleti groza, ali se je tako strašno varal v svojem upanju in veselju?

Pri brzem teku konjev ni mogel dolgo ostati v negotovosti: da, bilo je tako — množica se je bližala, rešitev je prišla prepozno.

Z mrzlim ravnodušjem so poročali rablji in vojaki, da se je obglavljenje kristjanke izvršilo pred četrt ure; reže se, pokaže zamorec morilni meč.

Se li naj Sempronij vrne?

Najboljše! Kajti pogreb so vendar preskrbeli kristjani, in za njega samega bi bil pogled na mrtvo truplo strašen; vtisnil bi se mu neizbrisno v njegovo dušo, kar bi ga neskončno mučilo.

Toda med tem, ko so se konji počasnih korakov bližali mestu, je bil Sempronij, z glavo naslonjen na roko, v duhu na morišču. Akoravno se je z vsemi močmi upiral, ga je nevidna moč vlekla k mrtvi deklici. Končno se ni mogel več ustavljati notranjemu glasu in njegovemu klicu; vozniku namigne, naj zopet obrne.

V bližini nagrobnega spomenika Kornelijev vidi ob potu sedeti berača in ga vpraša: „Mi li moreš povedati, ali je umorjena devojka Soterija že pokopana?“

Krispin ga nekolikov trenotkov gleda, potem pa vpraša: „Gospod, si li morebiti oče mladega tribuna Ambrozija?“

„Sem. Pa odkod poznaš mojega sina?“

„No, če bi plemenita Soterija srce očetovo ravno tako hotela izpreobrniti kakor je sinovo. . .“

„Ne razumem te, ali veš kje je moj sin?“

„Bil je navzoč, ko so deklico usmrtili, in zadnje besede, ki jih je izgovorila, so veljale njemu. Kako ga je tolažila! Ne odpustiti, ampak zahvaliti se mu mora, je rekla, in povrnila mu bode v svojih molitvah ob božjem prestolu. Njemu samemu je dala dragocen spominek — zlati obesek, ki ga je nosila okoli vratu.

Kakor so tudi Semproniju dobro dele te poslovilne besede devojkine na njegovega sina, vendar so obnovile in potrdile strašno slutnjo, ki ga je celo noč tako hudo mučila.

„In kje je moj sin?“

„Čaka, da izkažejo žene zadnjo čast pokojnici, ker hoče prisostvovati pogrebu mučenice.“

„Bi se ga li smel tudi jaz udeležiti?“ poizveduje Sempronij.

„Če si kristjan — ali še hočeš postati, Od daleč pa“, pripomni berač, „smeš vsekakor gledati. Slišiš, kako se petje ravno začenja? Zdaj se začenja pomikati množica od morišča. Kreni tam-le na levi na pešpot in po kakšnih 100 korakih bo šel pogrebni sprevod mimo tebe.“

Sempronij stopi z voza in gre po zaznamovanem potu proti sodnemu poslopju, prisluškujoč petju, s katerim so spremljali kristjani ranjko k večnemu počitku. Vrtno zidovje, ki je obkoljevalo na obeh straneh pota prostor okoli tamošnjih nagrobnih spomenikov, je oviralo, da Sempronij ni mogel videti mrtvaškega sprevoda.

„Če si kristjan — ali še hočeš postati . . .“ je govoril sam s seboj, ponavljajoč besede beračeve. — „Kaj, je li Ambrozij že . : .?“

Senator se ni upal glasno izpregovoriti svoje misli. Toda če je njegov sin smel prisostvovati pokopu devojke, ni li bil že kristjan, ali vsaj odločen, postati?

„Tako bi bil torej jaz“, pravi, ustavljaje se med potom, „seveda proti svoji volji, Soterijo izročil smrti radi krščanstva, in ona — mi vrne zato mojega sina kot kristjana. — Kupila si ga je za ceno svojega življenja, in — pri nesmrtnih bogovih — jaz nimam poguma, da ji iztrgam ta plen. — Ne mogel bi tega storiti, naj pride kar hoče. — O, poznam ga; če se je pokristjanil, je storil to še-le po nepopisnem notranjem boju. Zato ne ukloni njegove volje niti oblast očetova. In šel bo za svoje prepričanje v smrt z ravno tako odločnostjo kakor Soterija.“

„Kako čudno“, nadaljuje Sempronij in korak počasi dalje.

„Kako čudno se vrtijo dogodki zadnjih treh dni! Od prve snubitve do Soterijine smrti, katero bi bil rad preprečil, a sem prišel prepozno, — in do prestopa mojega sina k njeni veri, ki mu ga ne morem zabraniti!“

Čim bolj se je bližal senator mrliškemu sprevodu, tem glasneje so zvenele besede in nehote je prisluškoval, da bi je razumel.

Prepevalo je — ne žalostno, temveč veselo — nekaj pevcev, menjaje se s celim zborom.

„Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus“ — Dragocena je v božjih očeh smrt njegovih svetnikov . . . Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi — Pojdi moja duša v kraj svojega miru; kajti Gospod ti je dobro skazal... Etsi ambulavero in medio umbrae mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum est . . . — Tudi če grem v sredo smrtnih senc, ne bojim se nič hudega, ker si Ti pri meni.“

Bila so to mesta iz psalmov, katere je stara cerkev prepevala zlasti pri pogrebih mučencev. Kako mirno zaupanje, kako zmagoslavno gotovost pred obličjem smrti, koliko nade, luči in tolažbe onstran groba so osebovale te besede! Višek, ki ga je doseglo poganstvo v omiljenje smrtnega strahu, je bil genij (duh), ki stoji obupan, s proč obrnjenim obrazom, pred temnimi vrati groba, in na tleh ugašuje bakljo.

Ko je stopil Sempronij izmed zidovja na prosto, je zapazil v neposredni bližini pred seboj sprevod, ki je bil že tik pred vhodom v katakombe. Pevcem, ki so bili na čelu, je sledila truma žen z gorečimi bakljami; potem so nosili štirje možje mrliča, za njim pa je korakalo ostalo spremstvo.

Predno so stopili pogrebci dol v cemeterij, so postavili mrliča za par trenotkov na tla.

Oblečena v belo, z zlatom obrobljeno obleko, z dvema palmovima vejicama čez prsi, z vencem temnorudečih rož okoli čela — taka je bila deviška mučenica, in še v smrti ji je pokrival obraz blaženi mir in čarobna miloba.

Smrtno rano na vratu, ki jo je dobila pri obglavljenju, je zakrivala tkanina, ki se je izgubljala pod tančico.

Avrelija Sempronija je pogled na mrtvo deklico globoko ganil in pretresel. S solzami v očeh je pristopil k njej, pokleknil in v tihi bolesti poljubil njene noge.

Zdaj se je svojemu očetu približal Ambrozij, ki je bil v spremstvu, položil roko na njegovo ramo in dejal prijetno ginjen:

„Oče, odpustila nama je; bila je to njena zadnja beseda. O, ko bi bil videl blaženi mir, ki jo je napolnjeval, ko se ji je bližala smrt. „V nebesih bom za tebe molila“, je rekla, „za tebe in tvojega očeta“. Potem je pokleknila na belo preprogo; v naslednjem trenotku je odtrgal rožo smrtni angel . . .“

„Ne, oče, ne“, nadaljuje Ambrozij z naraščajočim navdušenjem; „to ni blodnja in praznoverje, ki uči tako umirati; ne, to mora biti resnica! V življenju, in še bolj v smrti, je bila Soterija moja zvezdavodnica, in če je njena beseda in njen vzgled pokristjanil sina, naj bi njena molitev ob prestolu božjem pripeljala tudi očeta k spoznanju resnice!“

Sempronijev solzni pogled se je med temi besedami zapičil v lice mučenice, in čim dalje jo je mož gledal, tem mogočneje je čutil na sebi učinek čudežne moči. Prva prošnja, s katero je prišla nebeška nevesta k svojemu božjemu Ženinu, je zadobila tistemu, ki je bil povod njene smrti, oni žarek milosti, ki je pregnal vso temo zmote in prinesel svetlo luč resnice v njegovo dušo.

Sempronij se ni mogel ustavljati milosti.

„Da“, zakliče glasno, „da, Soterija, tudi jaz hočem postati kristjan! Gotovo bi ti bila ta beseda največja tolažba pred tvojo smrtjo; o, sprejmi jo sedaj kot poravnavo za mojo krivdo! Po sinu si odkupila tudi očeta za ceno svojega življenja.“

Kristjani so sledili z veliko pozornostjo celemu dogodku. Pri slovesni izpovedi senatorjevi so nekaterim privrele na dan solze ginjenja, drugi pa so glasno slavili Boga in njegovo mučenico.

Avrelij je peljal svojega očeta k dijakonu Severu, rekoč: „Častitljivi služabnik božji, mučenica ti prinaša še drugega učenca. Ali je mogoč bolj očiten dokaz za božji izvor krščanstva kot najina izpreobrnitev?“

„Kolikokrat“, odgovori Sever, „se na duhovni način ponavlja to, kar pripoveduje stara bajka o traškem pevcu Orfeju, ki je s svojim čarobnim petjem krotil divje leve in tigre, tako, da so pohlevni ko jagnjeta, počivali pri njegovih nogah! Ali bi se bili mogli potem ustavljati klicu božjega Orfeja Jezusa Kristusa tisti, ki so bili le izgubljene ovce?“

Med tem so nosilci mrliča zopet vzdignili in stopali navzdol po stopnicah, ki so vodile na pokopališče in h grobnici, kamor je bila mučenica začasno pokopana. Soterija jo je bila dala izsekati iz skale, da bi tako preskrbela kristjanom za časa preganjanja kraj, kjer bi se mogle opravljati svete skrivnosti; ni še bila okrašena z mramorjem in slikami, toda z ozirom na stavbeno umetnost je bila ena izmed najlepših vsega pokopališča. Precej velikemu, križno obokanemu prostoru, je sledil drugi ožji in nižji, čegar napustek pred vhodom je bil v grob vsekan in imel podobo polkroga. Tukaj sem je dal prokurator po povelju svoje gospe postaviti sarkofag, ki bi naj sedaj hranil mrtvo truplo svetnice.

(Dalje prihodnjič.)

Iz celega sveta.

Šaljiv slučaj pri ljubljanski policiji. Stara navada je, da se pusti „veliko obetajoče“ hudodelce fotografirati in njih slike ohraniti v takozvanem hudodelniškem albumu. Nekega popoldne so se na policijski stražnici ravno pripravljali, da pošljejo hudodelca P. fotografirat. Ko pride na stražnico prileten možiček K., že po vnanjosti soditi sluga trgovske hiše, hoteč naznaniti, da je našel na cesti 30 vreč. Poslušajoči stražniški vodja mu veli počakati. Vodja nato pozvoni in dolg stražnik se prikaže, kateremu naroči: „Vzemite P. in peljite ga fotografirat!“ Stražnik gre, opaše sabljo in ko se vrne, stopi k čakajočemu slugi: „Pojdiva!“ Sluga si misli: „No, pa pojdiva; gotovo imajo pisarno za najdene stvari kje zunaj.“ Stražnik ga pelje nato po Štritarjevi ulici čez frančiškanski most, Marijin trg in slugi začne postajati vroče, češ, pisarne za najdene stvari vendar ne more imeti magistrat tako daleč zunaj. V svoji ponižnosti dvigne oko k možu postave, rekoč: „Gospod, mene je sram! Ljudje me tako gledajo; Kam me pa peljete? Saj vendar nisem nič napravil!“ — Prezirljivo ga pogleda oko postave od nog do glave, češ, vsak falot se dela potem nedolžnega, ko ga dohiti roka pravice, in pravi: „Tiho, služba je božja!“ in molče sta nadaljevala pot, ker je sluga videl, da je vsak boj s polumescem brezupen. Ko prideta v Sodnijsko ulico, pelje ga stražnik v nek svetel prostor, in tu so začeli naenkrat spravljati skupaj različno orodje, stražnik pa mu je velel asesti se na stol in roke prekrižati na prsih. Smrten strah je spreletaval ubogega slugo, ko so postavili pred njega aparat z dolgo, naprej štrlečo cevjo. Vendar ljubeznjivi gospod pri aparatu ga je potolažil, češ, da ga bodo fotografirali. Sedaj si sluga zopet ni znal tolmačiti dobrosrčnosti ljubljanske policije, da ga pusti na stara leta zastonj fotografirati, dokler nista prišla s stražnikom nazaj na magistrat in ga je stražnik peljal k ječarju: „Tega-le falota dajte nazaj v luknjo!“ se je glasilo povelje. Ječar pa, moder mož, se je branil, češ, da tega hudodelca niti ne pozna. Še-le sedaj se je K. razjasnilo, da so ga zamenjali s hudodelcem in dejal je: „Kaj človeka vse ne doleti; toliko sem star, a nikdar še nisem imel opraviti z gosposko, tako sem bil pošten, a sedaj bi bil pa kmalu sedel v ječi kot hudodelec.“

Zanimiva številka. Iz „Zgodbve sv pisma“ je nekdo posnel, da je minulo od ustvarjenja sveta 5913 let, od vesoljnega potopa 4313 let, od Mojzesa 3412 let, od Davida 2968 let, od kralja Savla 3008 let, od Roboana 2888 let, od preroka Jona 2739 let, od Tobija 2635 let, od prerokov Jozela in Mihaja 2703 leta, od kralja Ozija 2683 let, od razpada Judovskega kraljestva 2501 leto, od babilonske sužnosti 2449 let, od prestave sv. pisma na grški jezik 2213 let, od smrti Lazarja 2081 let, od Juda Makabejca 2037 let, od rojstva Kristusovega 1913, od Jezusovega učenja 1883, od Kristusovega vstajenja 1880, od Pavlovega izpreobrnenja 1876, od prvega Petrovega čudeža 1874, od izpreobrnitve nevernika Kornelija 1873, od Petra v ječi 1871, od prvega Pavlovega potovanja 1868, od cerkvenega zbora 1863, od drugega Pavlovega potovanja 1850, od tretjega Pavlovega potovanja 1854, od smrti sv. Petra in Pavla 1848 let.

Grozna nesreča se je pripetila v Verbovcu na Kranjskem. Tam so v hiši „pri Lojzetu“ imeli na klopi za pečjo dinamit, ki ga je rabil gospodar pri gradnji ceste proti Mirnem. Mlajši sin Janez se je ves omoten od ženitovanjskega vogljarenja vrnil domov ter legel na dinamit. Nastal je grozen pok in pri razpoku je raztrgalo Janeza ter porušilo del hiše. Nastal je tudi ogenj, ki so ga pa kmalu omejili.

Darežljivost amerikanskih miljonarjev. Ne mine skoro leto v Ameriki, da kak milijonar ne ustanovi ali zvezdarne, ali vseučilišča, ali muzeja, ali kakega denarnega zavoda. Znani milijonar Mr. John Rockefeller je daroval vseučilišču v Chicagu 40 milijonov kron. Vseučiliščni zavod Gerard College od St. Gerarda je dobil 30 milijonov kron, Pratt Institute od Ch. Pratta 15 milijonov kron; John Hopkins University 13 milijonov kron od J. Hopkinsa. Milijonar A. J. Drexel je daroval Institutu 13 milijonov K, L. Stanford 11 milijonov kron, E. Kornell 6 milijonov kron, rodbina Vanderbilt 5 milijonov K. Kaj pa naši milijonarji? Gredo za vinarjem kakor koza za soljo!